

Urząd Marszałkowski
Województwa Lubelskiego
w Lublinie

REGIONALNA POLITYKA MIEJSKA WOJEWÓDZTWA LUBELSKIEGO – KONTEKST PROBLEMÓW I UWARUNKOWAŃ ROZWOJOWYCH

Bogdan Kawałko

Dyrektor
Departamentu Polityki Regionalnej

L u b l i n , 1 7 - 1 8 p a ź d z i e r n i k a 2 0 1 8 r .

Regionalna Polityka Miejska Województwa Lubelskiego – kontekst problemów i uwarunkowań rozwojowych regionu

Główne problemy i pytania:

Czy Samorząd Województwa jest podmiotem do prowadzenia polityki rozwoju miast?

- Czy posiada wystarczające kompetencje do prowadzenia działań w tym zakresie?
- Czy nie ingeruje w samorządność gmin?
- Czy posiada instrumenty do jej realizacji?

Jaki zakres i charakter powinna mieć regionalna polityka miejska?

Plan prezentacji

1. Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej

Cechy regionu

Uwarunkowania formalne

Założenia PS 2020+

2. RPMWL

5. Wnioski i dylematy regionalnej polityki miejskiej

Uwarunkowania polityki miejskiej

Cechy regionu

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej

- Cechy regionu

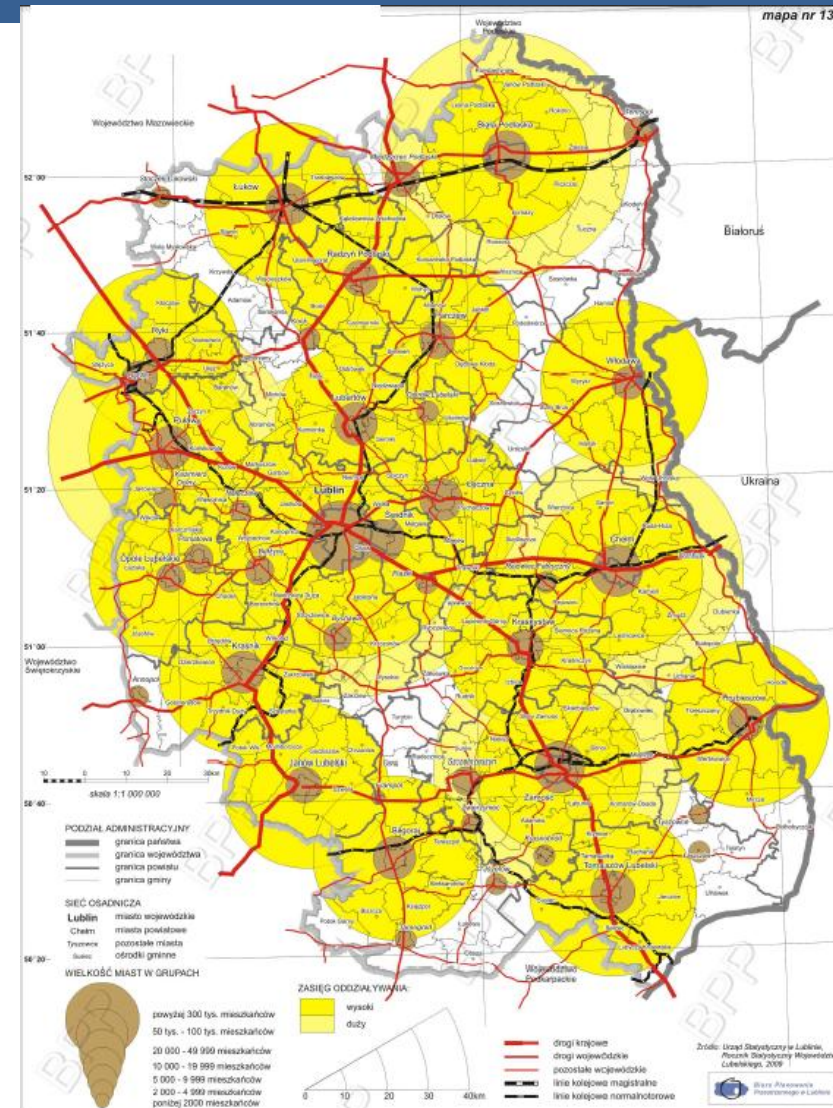
Uwarunkowania wynikające ze specyfiki regionalnej, w tym przede wszystkim z:

- **zróżnicowanej roli poszczególnych ośrodków miejskich w strukturze funkcjonalno-przestrzennej regionu** – niewystarczająca obsługa funkcjonalna przestrzeni województwa,
- **stanu rozwoju miejskiej sieci osadniczej w województwie** – ilość i wielkość miast oraz jakość powiązań pomiędzy ośrodkami miejskimi w województwie,
- **stopnia rozwoju poszczególnych ośrodków miejskich** – miasta pełniące funkcję regionalną, subregionalną, ponadlokalną i lokalną (również w kontekście utraty pełnionych wcześniej funkcji)
- **prognoz demograficznych**

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej

- Cechy regionu

- Województwo należy do **najmniej zurbanizowanych** w kraju:
 - rzadka sieć miast**,
 - niski udział ludności** miejskiej w ogólnej liczbie mieszkańców.
- Cechą większości miast woj. lubelskiego jest ich:
 - wielofunkcyjność** (z dominacją usług handlu),
 - zbliżone **proporcje w strukturze zatrudnienia** w poszczególnych gałęziach gospodarki,
- Nieliczne miasta województwa posiadają wyraźnie wykształconą **(indywidualną) specjalizację gospodarczą**.

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej

- Regionalna Polityka Rozwoju

- **Negatywne procesy demograficzne** - w regionie;
 - **zmniejszanie się liczby ludności** oraz **niekorzystne zmiany struktury demograficznej** (długotrwałe ujemne saldo migracji, trwały ujemny przyrost naturalny);
 - szybkie **starzenie się społeczeństwa** i jego negatywny wpływ na rynek pracy prowadzi do **hamowania** rozwoju miast
- **Niekorzystna struktura wielkościowa miast i niski stopień „umieszczenia”** - ograniczają możliwości ich **samorozwoju** oraz siłę oddziaływania;

Uwarunkowania polityki miejskiej

Uwarunkowania formalne

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej

- prawo

Analiza uwarunkowań formalnych polityki miejskiej przede wszystkim:

- **Przepisy prawa:**

- ✓ Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- ✓ Ustawa o samorządzie województwa / o samorządzie gminnym,
- ✓ Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

- **Dokumenty strategicznych i programowych**

- ✓ krajowych: **SOR, KPM**
- ✓ regionalnych: **SRWL, PZPWL**

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej

- prawo

Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju

- Wskazuje poziom rządowy, który przy współpracy z JST jest właściwy do **podejmowania inicjatyw, programowania i prowadzenia polityki miejskiej**;
- **nie wskazuje jednoznacznych zadań samorządu województwa w zakresie kreowania rozwoju miast (polityki miejskiej).**

Ustawa o samorządzie województwa / o samorządzie gminnym

- **nie identyfikują polityki miejskiej jako płaszczyzny realizacji regionalnej polityki rozwoju, jednak zakres zadań wskazanych dla samorządu województwa wymaga zróżnicowanego podejścia w przestrzeni miejskiej i wiejskiej.**

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej

- prawo

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym:

- jednoznacznie wskazuje miasta i ich obszary funkcjonalne jako jedną z podstawowych płaszczyzn planowania regionalnego, w tym przede wszystkim w zakresie:
 - ✓ Kształtowania podstawowych elementów sieci osadniczej województwa i ich powiązań komunikacyjnych oraz i infrastrukturalnych, w tym kierunki powiązań transgranicznych;
 - ✓ Określania granic i zasad zagospodarowania miejskich obszarów funkcjonalnych.

Miasta i ich obszary funkcjonalne stanowią jeden z podstawowych elementów regionalnego planowania przestrzennego.

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej - krajowa polityka rozwoju

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) wskazuje:

- **rolę poszczególnych poziomów zarządzania** w kreowaniu i realizacji procesów rozwojowych

aktywna rola samorządu województwa jako inicjatora, koordynatora i mentora działań rozwojowych w regionie, także w układach funkcjonalnych

Dla realizacji działań / projektów strategicznych, SOR zakłada wykorzystanie środków krajowych, regionalnych i lokalnych.

W kontekście zbliżającego się nowego okresu wsparcia niejasna jest rola samorządu województwa zarówno w aspekcie programowania jak i realizacji działań rozwojowych.

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej - krajowa polityka rozwoju

Krajowa Polityka Miejska 2023:

- dostrzega rolę samorządu województwa w kreowaniu polityki miejskiej (w tym również w aspekcie zarządzania MOF-ami), jednak nie identyfikuje (poza wsparciem rewitalizacji w ramach RPO) żadnych konkretnych zadań w tym zakresie.
- **traktuje politykę miejską jako fakultatywny element regionalnego planowania rozwoju.**

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej - Regionalna Polityka Rozwoju

Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego:

W *Strategii* elementy **polityki miejskiej** znajdują się w **3 celach strategicznych** (spośród wszystkich 4)

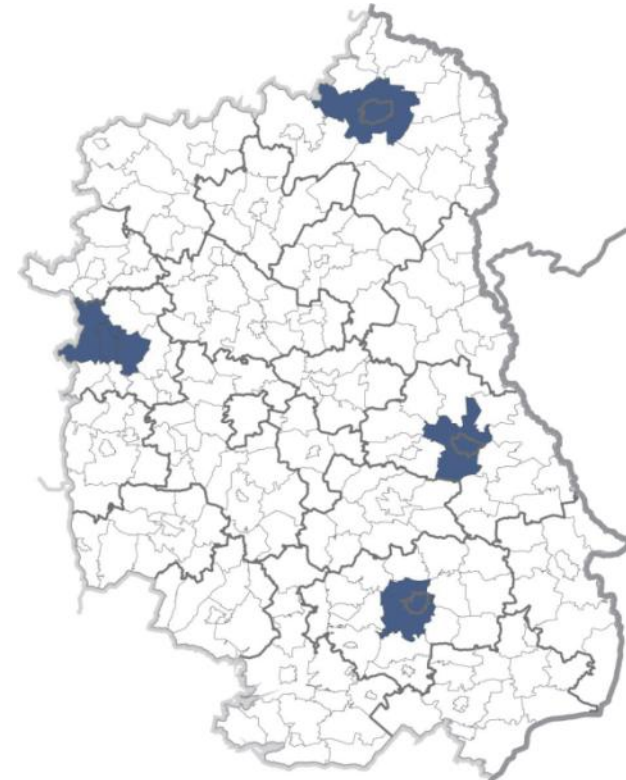
Bezpośrednio miastom dedykowany jest **Cel strategiczny 1: Wzmacnianie urbanizacji regionu**, w tym:

- Rozwijanie funkcji **metropolitalnych** Lublina,
- Wspieranie **ponadlokalnych** funkcji miast,
- Poprawa skomunikowania Lublina z obszarami metropolitalnymi Polski i zagranicy

Polityka regionu wobec miast

- Na poziomie **regionalnym**
 - **SRWL** wskazuje specjalne **działania i narzędzia dedykowane miastom i ich obszarom funkcjonalnym**,
 - **PZPWL** (na podstawie zapisów z SRWL oraz dokumentów krajowych) delimituje **obszary funkcjonalne**, w tym m.in. **miejskie obszary funkcjonalne**.
- Cele **SRWL** oraz ustalenia **PZPWL** determinują **kierunki polityki miejskiej** w województwie lubelskim.

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej

Założenia PS 2020+

Uwarunkowania regionalnej polityki miejskiej

- Założenia PS 2020+

Cele PS 2020+:

- wyodrębnienie celu polityki 5 pt. Europa bliżej obywateli dzięki **wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju obszarów miejskich.**

Alokacja:

- **6% środków z EFRR** będzie przeznaczonych na inwestycje w zrównoważony rozwój obszarów miejskich.

Instrumenty:

- **Europejska inicjatywa miejska (EUI)** – nowy instrument na rzecz współpracy między miastami, innowacji i budowania zdolności w ramach wszystkich priorytetów agendy miejskiej UE,
- **Zintegrowane Inwestycje Terytorialne,**
- **Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS).**

Propozycja Komisji Europejskiej dotycząca Polityki Spójności na lata 2021-2027 wskazuje, że wymiar miejski stanowi jedną z podstawowych płaszczyzn wsparcia rozwoju.

RPMWL

Polityka regionu wobec miast - założenia

Kluczowe założenia RPM WL:

- Polityka miejska stanowi **rozwińnięcie** przyjętych ustaleń Strategii Rozwoju Regionu (SRWL) / PZPWL.
- Polityka miejska **nie izoluje** miast od **obszarów wiejskich** regionu – rozwój społeczno-gospodarczy i przestrzenny miast **służy poprawie jakości życia mieszkańców całego regionu.**
- Polityka miejska jest **efektem współpracy** samorządu województwa i samorządów lokalnych – stanowi **konsensus** pomiędzy celami rozwoju regionalnego i lokalnego.
- Projekcja działań przyjmuje **formułę rekomendacji** (z wyjątkiem działań dedykowanych samorządowi województwa tj. m.in. wsparcie instytucjonalne, ustalenia pzpw).
- Wdrażanie poszczególnych działań RPMWL opierać się będzie na **deklaracji współpracy** pomiędzy poszczególnymi JST.

Polityka regionu wobec miast - Wymiar diagnostyczny

Regionalna Polityka Miejska WL opierając się na **szerokiej i aktywnej współpracy** samorządu województwa z samorządami lokalnymi pozwoliła na:

- **Precyzyjną identyfikację problemów i barier rozwojowych** (w tym prawnych);
- **Określenie potrzeb rozwojowych miast** (w tym w zakresie wsparcia instytucjonalnego i organizacyjnego oraz kluczowych przedsięwzięć inwestycyjnych);
- **Zdefiniowanie oczekiwań w zakresie instrumentów i mechanizmów wspierania procesów rozwojowych** (uwzględniających wykorzystanie zróżnicowanych potencjałów regionalnych obszarów funkcjonalnych).

Dla usprawnienia dyskusji z JST dotyczącej problemów / potrzeb rozwojowych miast i niezbędnych działań w tym zakresie wykorzystano tzw. **Karty miast** (narzędzie osiągnięcia konsensusu pomiędzy interesami rozwoju lokalnego i regionalnego)

Regionalna Polityka Miejska WL

- Wymiar kierunkowy

Regionalna Polityka Miejska WL (w nawiązaniu do definicji ustawowej) **oznacza:**

Projekcję działań planistycznych i inwestycyjnych ukierunkowanych na **wykorzystanie potencjału** oraz wzmocnienie **zdolności** miast do **samorozwoju** oraz rozwoju **całego regionu**.

Regionalna Polityka Miejska **zawiera:**

- **zróżnicowane Pakiety Działań Rozwojowych** dedykowane poszczególnym miastom, grupom miast oraz JST w ramach MOF (identyfikacja przedsięwzięć priorytetowych),
- wnioski i rekomendacje do polityki regionalnej, w tym w zakresie:
 - **interwencji w ramach OSI** (SRWL)
 - **przestrzennych warunków rozwoju miast** (PZPWL),
- rekomendacje w zakresie priorytetów i mechanizmów wsparcia w PS 2020+,
- rekomendacje dotyczące **prawnych uwarunkowań** służących realizacji działań rozwojowych.

Polityka regionu wobec miast - Wymiar wdrożeniowy

1. **Inicjowanie zmian prawnych**
2. **Wsparcie organizacyjno-instytucjonalne**
3. **Dostosowanie mechanizmów wsparcia**
4. **Przedsięwzięcia priorytetowe RPMWL** – miasta i miejskie obszary funkcjonalne jako przestrzeń koncentracji działań polityki regionalnej zorientowanej terytorialnie.
 - **integracja podmiotów i polityk sektorowych**
 - **zwiększenie koncentracji na kluczowych obszarach oddziaływania** (tematycznych i terytorialnych priorytetach tzw. obszarach strategicznej interwencji).

Przedsięwzięcia priorytetowe

**Kontrakt
Terytorialny**

**Porozumienie
Terytorialne**

Wnioski i rekomendacje regionalnej polityki miejskiej

Wnioski i rekomendacje regionalnej polityki miejskiej - Potrzeby rozwiązań systemowych

Obecne przepisy prawa, **zwłaszcza w kontekście zintegrowanego planowania rozwoju, niejednoznacznie określają rolę samorządu województwa** w prowadzeniu polityki miejskiej. Niezbędne jest więc:

- **Doprecyzowanie przepisów określających rolę województwa** w planowaniu i realizacji działań w wymiarze społeczno-gospodarczym i przestrzennym;
- **Uporządkowanie systemu planowania przestrzennego** (m. in. w zakresie instrumentów planowania regionalnego).

Wnioski i dylematy regionalnej polityki miejskiej

- Potrzeby rozwiązań systemowych

W celu poprawy warunków realizacji działań rozwojowych **RPMWL definiuje wnioski i rekomendacje, w tym:**

- do systemu zarządzania rozwojem w aspekcie integrowania działań różnych organów i szczebli zarządzania,
- do regulacji prawnych służących wzmocnieniu zdolności do planowania i prowadzenia działań rozwojowych,
- w zakresie instrumentów i mechanizmów wspierania działań polityki miejskiej (na poziomie krajowym i regionalnym).

Wnioski i dylematy regionalnej polityki miejskiej

- Potrzeby rozwiązań systemowych

Wnioski i rekomendacje RPMWL wyraźnie wskazują istotną rolę samorządu województwa zarówno w planowaniu jak i realizacji działań na rzecz rozwoju miast.

Dotyczą one przede wszystkim:

- **zwiększenia roli samorządu województwa w kształtowaniu komplementarności i spójności polityk lokalnych,**
- **włączenia samorządu województwa do grupy kluczowych podmiotów określających politykę rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych.**

Dylematy horyzontalnego planowania rozwoju miast

Wnioski i dylematy regionalnej polityki miejskiej

- Dylematy horyzontalnego planowania rozwoju miast

- Trudna do określenia przyszłość polityki rozwoju miast w kontekście **możliwości inwestycyjnych JST**
 - Jak zapewnić zwiększenie dochodów własnych oraz racjonalizować wydatki publiczne na rozwój miast?
- Perspektywy rozwoju miast w świetle **niekorzystnych prognoz demograficznych**
 - Jak efektywnie i odpowiedzialnie planować rozwój infrastrukturalny w dostosowaniu do potrzeb społecznych?
- **Zarządzanie i planowanie rozwoju w miejskich obszarach funkcjonalnych** w aspekcie niejednorodnych potrzeb lokalnych i ponadlokalnych
 - Jak uniknąć konfliktu interesów?

Dziękuję za uwagę